

Uloga očeva u životu djece rane i predškolske dobi

Lepen, Jana

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:297856>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-18**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

JANA LEPEN
DIPLOMSKI RAD

ULOGA OČEVA U ŽIVOTU DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Čakovec, rujan 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Čakovec

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Jana Lepen

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Uloga očeva u životu djece rane i predškolske dobi

MENTOR: izv, prof. dr. sc. Adrijana Višnjić Jevtić

Čakovec, rujan 2024.

SAŽETAK

Tema ovog diplomskog rada je istražiti ulogu očeva u životu djece rane i predškolske dobi. U današnje vrijeme, kada je sve više raspada brakova u kojima se roditelji međusobno i samostalno ne mogu dogovoriti oko skrbištvu te susreta i viđenja djece, itekako je potrebna intervencija nadležnih Centara za socijalnu skrb te nadležnih Sudova. U ovom radu, cilj je bio metodom intervjua istražiti kakvi su odnosi, susreti i viđenja djece s očevima koji svojoj djeci nisu primarni skrbnici. Intervju je proveden s deset očeva i bilo im je postavljeno svakome po šest pitanja. Rezultati su raznoliki, ali više očeva nema dobre odnose s majkom djece i smatra da zbog toga premalo ili uopće ne viđa vlastitu djecu. Njih četiri viđa svoju djecu prema odluci Centra za socijalnu skrb. Iz ovog intervjua lako se zaključuje da je društvo još uvijek tradicionalno te očeve smatra manje važnim nego majke. Dijete u svome životu treba i oca i majku, sprječavanje susreta i viđenja s jednim od roditelja, ponekad ostavlja emocionalan trag na dijete, ali i na roditelje.

Ključne riječi: dobrobit djece rane i predškolske dobi, obitelj, očinstvo, roditeljstvo, uključenost očeva

SUMMARY

The topic of this thesis is to explore the role of fathers in the lives of early and preschool children. Nowadays, when there are more and more breakdowns of marriages in which parents cannot mutually and independently agree on custody and meeting and seeing children, the intervention of the competent Social Welfare Centers and competent Courts is very necessary. In this paper, the goal was to explore the relationship, encounters and views of children with fathers who are not the primary caregivers of their children using the interview method. The interview was conducted with ten fathers and they were asked six questions each. The results are mixed, but more fathers do not have a good relationship with the mother of their children and feel that because of this, they see their own children too little or not at all. Four of them see their children according to the decision of the Center for Social Welfare. From this interview, it is easy to conclude that society is still traditional and considers fathers less important than mothers. A child needs both a father and a mother in his life, preventing him from meeting and seeing one of the parents, sometimes leaves an emotional mark on the child.

Keywords: family, fathers' involvement, parenting, paternity, welfare of children of early and preschool age

1. UVOD	1
2. OBITELJ	2
3. RODITELJSTVO.....	5
3.1. Tradicionalno roditeljstvo	7
3.2. Suvremeno roditeljstvo	7
3.3. Samohrano roditeljstvo	9
3.4. Roditeljski odgojni stilovi	11
4. OČINSTVO.....	14
4.1. Zapreke ostvarivanju očinstva.....	15
5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	19
5.1. Sudionici i postupak istraživanja.....	19
6. REZULTATI	20
7. ZAKLJUČAK	25
8. LITERATURA	26

1. UVOD

Kroz povijest mijenjali su se stavovi i vrste roditeljstva. Tradicionalno roditeljstvo u kojem su sudjelovali žena i muškarac koji su bili u braku te se nije previše pridavalo pažnje djeci kao posebnim osobama već je bilo bitno da su ta djeca poslušna. Suvremeno roditeljstvo sve više mijenja i pojam obitelji i roditeljstva. Danas sve više žena i muškaraca imaju djecu prije braka ili uopće ne stupaju u brak, a djecu odgajaju s puno ljubavi, topline i podrške te s djecom kritički promišljaju o eventualnim problemima i dogovorima. S obzirom na današnji ubrzani tempo života, posao, održavanje obiteljskih veza, roditelji ne provode previše vremena s djecom, a često je slučaj da jednostavno shvate da ni oni ne mogu živjeti zajedno pa razne okolnosti dovode do razvoda braka.

Razvod braka itekako je težak djeci koja više neće živjeti s jednim od roditelja. Roditeljstvo je danas puno više od samog odgoja djece. To je niz zadataka, procesa i pravila koje roditelji ostvaruju u kontaktu s djecom. Najvažnija zadaća roditelja jest brinuti se o djetetu, ne samo tjelesno već i na emocionalnoj razini i djeteta i samog sebe. Uloga roditelja podrazumijeva stalnu skrb i angažiranost oko djece. Važno je da roditelj svaki dan gradi vlastite roditeljske kompetencije, kako bi razvio svijest o odgoju te podigao odgoj djece na viši nivo, a sve za dobrobit djece (Stričević, 2011). Juul i Jensen (2010) upozoravaju da suvremena društva nisu odgovorila zahtjevima odgovornog roditeljstva. To znači da sve informacije koje su dostupne roditelji ne moraju uzeti ni prihvatiti već uzeti one koje će koristiti njima za odgoj njihove djece. Svi savjeti, upute, dobre i loše ideje te pritisak okoline i društva daju roditeljstvu složenu zadaću s kojima se suvremeni roditelji teško nose. Utjecaj medija koji je u današnje vrijeme teško zanemariti ističe pogreške roditelja u odgoju te oni odgajaju djecu tako da se što jednostavnije i lakše uklope u komercijalno društvo gdje moć i utjecaj prevladavaju.

Jedan od većih problema današnjice jesu stanja u jednoroditeljskim obiteljima gdje dijete ne viđa drugog roditelja te je podvrgnuto manipulaciji roditelja s kojim živi. Ovaj rad daje pregled izgleda današnjeg očinstva odnosno problema s kojima se susreću očevi koji ne žive sa svojom djecom s ciljem osnaživanja njih samih, promjena u društvu, ali i utjecaj na drugog roditelja (promišljanje o dobrobiti djece). Jačanjem kompetencija očeva kroz različite oblike

udruživanja, edukacije i literaturu namijenjenu njima, možemo podići svijest društva i samih očeva o njihovoj važnosti.

2. OBITELJ

Obitelj je prije svega zajednica, koja je ujedno i najdugovječnija zajednica u svijetu. Kroz povijest definicija same obitelji se mijenjala, a isto tako i prolazila kroz razne promijene. Prema Visković (2024) obitelj je moguće tumačiti kao organiziranu, relativno trajnu zajednicu determiniranu specifičnim emocionalnim i moralnim normama osoba koje preuzimaju ulogu roditelja bilo biološke ili socijalne djece. Obitelj je temeljna društvena zajednica koja je u stalnoj interakciji sa svojim okruženjem (Maleš i Kušević, 2011). Iste autorice navode da je obitelj dinamičan i promjenjiv sustav te se mijenja zajedno s društvom te je slika obitelji u malom svih proturječja koji utječu na društvo. Delač Hrupelj i sur. (2000) navode da je obitelj organizirani sustav odnosa u kojem sudjeluje više članova vezanih srodstvom, a čije je ponašanje i doživljavanje u stalnoj međuovisnosti. Ljubetić (2007. str. 6) navodi da se obitelj razmatra kao „mala grupa usko povezanih ljudi koji daju svoj doprinos, udružuju se i odgovorni su jedni prema drugima te je ta grupa obično, no ne i nužno povezana brakom, biološkim porijeklom ili posvojenjem. Ljubetić (2012. str. 76) također određuje obitelj „kao sustav odnosno zajednicu roditelja i njihove biološke i /ili adoptirane djece koji zajedno obitavaju te tvore tri obiteljske pozicije odnosa, a to su: muž- otac, žena- majka te potomak- brat/ sestra.

Neovisno o samoj definiciji obitelji, neosporno je kako je „Obitelj središte djetetova života i njegov prvi učitelj. Dijete ovisi o svojoj obitelji u svim životnim aspektima. Ona mu pruža osnovnu egzistenciju, odgaja ga i obrazuje, poučava i usmjerava. U njoj se dijete osjeća zaštićeno i prihvaćeno, na nju se oslanja u svom tjelesnom, spoznajnom i socioemocionalnom razvoju te usvaja njene kulturne tradicije i vrijednosne orijentacije.“ (Petrović-Sočo, 1995, str. 613). Obitelj stvara i uvjete za formalno i informalno učenje djece, dakle vrlo je bitan i socioekonomski status, obrazovanje i zaposlenost roditelja u obitelji (Visković i Ljubetić, 2019). Članovi jedne obitelji trebali bi zajednički funkcionirati i dijeliti emocionalne veze te skrbiti jedni o drugima, zato se i dvoroditeljska obitelj često naglašava kao najoptimalnija za rast i razvoj djece i članova obitelji. Međutim, kada je prirodna ravnoteža odnosa te obitelji poremećena, tada je važnija dobrobit obitelji, odnosno

moćnost zdravog funkcioniranja svih članova obitelji, a to ponekad dovodi do razvoda braka majke i oca.

Američki antropolog Murdock (1949) naglašava da je obitelj zajednica osoba različitih spola koja su zadužena svojim potomcima pružiti emocionalnu skrb, njegu, zdravstvenu zaštitu te sudjelovati u odgoju te djece. Odgojna uloga obitelji trebala bi biti poticanje normi ponašanja, poticanje razvoja osobnosti te poticanje vrijednosti te djece kako bi odrasla u snažne i samopouzdate odrasle osobe. Isto tako, uloga roditelja jest da djecu suoče i sa stresnim situacijama gdje djeca mogu samostalno promišljati o tehnikama rješavanja problema koji su nastali. U adolescentskoj dobi, ukoliko su djeci pravilno usađene odgojne metode tada će ta djeca to samo redefinirati te dalje prenositi na vlastito potomstvo. Vrlo je bitno u cijelom procesu promisliti na dobrobit djece rane i predškolske dobi te uzeti u obzir njihove želje i potrebe. Majka i otac kao roditelji imaju ista roditeljska prava pa prema Obiteljskom zakonu ta prava svima trebaju biti omogućena, međutim sve više se susrećemo sa situacijama u kojima jedan od roditelja, a najčešće su to očevi, ne viđaju vlastitu djecu iako postoji sudska odluka koja itekako te susrete i viđenja dozvoljava. Očevi koji svoju djecu viđaju i susreću se s njima prema sudskoj odluci, često dolaze u situacije da su ti susreti i viđenja pre rijetka ili dolaze u situaciju da baš na djetetov rođendan nije dan za susret s njima pa im isti nije ni dozvoljen. Uz sve izneseno trebamo se zapitati da li doista naš sustav funkcionira, je li podređen majkama više nego očevima te kako i na koji način očevi mogu pomoći sami sebi.

Važno je istaknuti da je obitelj temeljna institucija društva, primarna, socijalna i ekonomska zajednica koja osigurava preživljavanje svojih članova i obavlja ostale vitalne funkcije (reproduktivnu, gospodarsku, socijalnu, pedagošku, emocionalnu). Treba spomenuti i ulogu roditelja prema Klarin (2006) koja je itekako bitna za djetetov razvoj i odgoj te njegovu emocionalnu sigurnost, socijalne kompetencije te na kraju i intelektualna postignuća. Roditeljeva uloga bitna je jer su oni glavni akteri u kreiranju procesa djetetova odgoja i razvoja.

Roditelji koji imaju visok nivo obrazovanja, rade poslove koji su (u većini slučajeva) više plaćeni nego poslovi roditelja sa završenim osnovnim ili srednjoškolskim obrazovanjem. Činjenica je da roditelji koji su oboje zaposleni na visokim pozicijama sa visokom dozom znanja, stečenog kroz višu ili visoku stručnu spremu, mogu svojoj djeci

omogućiti poticajno okruženje, od prostorno- materijalnog do raznih predškolskih i školskih programa.

Funkcionalne obitelji su one obitelji koje su usmjerene na razvoj kvalitetnih tj. konstruktivnih odnosa u obitelji pružajući ljubav, uzajamnost i odanost svakom članu te obitelji, posebno djeci. U takvim obiteljima razgovori su konstruktivni, zajednički se rješavaju eventualni problemi ili stresne situacije, što itekako doprinosi samostalnosti djece, učenju djece te prikazivanje „zdrave“ i poticajne okoline za odgoj i obrazovanje djece u obitelji. (Buljan Flander i sur., 2021).

Disfunkcionalne obitelji suprotnost su funkcionalnim obiteljima i predstavljaju veliki čimbenik rizika za djecu takve obitelji. Članovi te obitelji su disfunkcionalni, ne komuniciraju, često viču i svađaju se, ne uspijevaju rješavati probleme te su najčešće djeca prepuštena sama sebi. Djeca koja odrastaju u takvim obiteljima često razvijaju psihopatološka i društveno disfunkcionalna ponašanja (Buljan Flander i sur.,2021).

Dobrobit djeteta u kvalitetnoj obitelji prepoznatljiva je u :

- obiteljskoj potpori izgrađivanju afirmativnog identiteta, samopoštovanja i samopouzdanja djece
- stabilnim socioemocionalnim odnosima članova obitelji , koji djetetu omogućavaju uspostavu i održavanje recipročnih odnosa s drugim članovima obitelji i zajednice
- prihvaćanju temeljnih odgojnih vrijednosti i društvenih normi
- egalitarnim rodnim ulogama
- učenje kroz igru i interaktivne odnose
- korištenje različitih strategija učenja uz dostupnost primjerenih i raznovrsnih izvora
- potpori početnim i dugoročnim obrazovnim i životnim postignućima
- zadovoljstvu zajedničkim obiteljskim vremenom u kojem dijete ima priliku stjecati odgojno- obrazovna iskustva i razvijati temeljne kompetencije (Visković i Ljubetić 2022).

3. RODITELJSTVO

Čudina-Obradović i Obradović (2006) nas upućuju na to da su roditeljstvo, tj. dužnosti i prava roditelja, kao i prava djeteta, osim prirodnim odnosima povezanosti i ljubavi koji među njima postoje.

Roditelj je zadužen za odgoj djece u obitelji, a samo postajanje roditeljem donosi prava i dužnosti. Legislativa roditeljstva nalazi se opisana u Obiteljskom zakonu Republike Hrvatske (članak 91.) koji glasi kako roditeljsku skrb čine prava i odgovornost roditelja u svrhu zaštite i promicanja djetetovih osobnih i imovinskih prava, a sve prema potrebama i mogućnostima djece.

Roditeljem se postaje već kod rođenja djeteta, kada je to dijete fizički i emocionalno ovisno o roditeljima odnosno u samom početku o majci koja stvara poseban majčinski instinkt i povezanost, hrani dijete te prepoznaje njegove potrebe. Očevi su pri samom rođenju djece itekako bitni i majci i djetetu pružajući emocionalnu podršku i povezujući se s djetetom.

Roditelji koji su vedri, veseli, optimistični, emocionalno topli i tolerantni, poželjan su model roditelja za oblikovanje i odgoj dječje osobnosti navodi Ljubetić (2007). Takvi roditelji stvaraju prijateljsku vezu sa svojom djecom te utječu na stvaranje emocionalne veze sa zajedničkim rješavanjem problema ukoliko do njih i dođe. Dijete se ne zatvara u sebe, već razgovara i otvoreno komunicira s roditeljima.

Maleš (2011) naglašava da je zadovoljavajuće samo ono roditeljstvo koje iz djeteta stvara zdravu odraslu i zrelu osobu, spremnu komunicirati, rješavati probleme, emocionalno se vezati te koje ga ne koči u tom razvoju. Iako smo u današnje vrijeme sve više svjedoci ovisnosti djece o vlastitim roditeljima odnosno danas djeca sve kasnije sazrijevaju i odvajaju se od obitelji u kasnijim životnim dobima. Takva situacija posljedica je sve većeg broja djece koja se školuju kako bi dostigla višu ili visoku stručnu spremu ili je toj djeci dobro s roditeljima te im u životu ništa ne nedostaje pa zašto bi išta i mijenjali.

Ljubetić (2012) zaključuje da bi svaki roditelj trebao slušati svoj zdrav razum te prije svega imati svoju ideju željenog roditeljstva pa prema tome dijete treba odrastati u poticajnom i ohrabrujućem obiteljskom okruženju. To znači da bi se roditelji trebali prilagoditi svakom djetetu i prilagoditi način rješavanja svakog problema individualno jer kada se uvažava djetetova individualnost i prihvaćaju se njegovi osjećaji, dijete će zasigurno

napredovati. Važno je spomenuti da roditelji trebaju omogućiti zajedničko vrijeme za verbaliziranje i izražavanje djetetovog mišljenja i osjećaja kako bi djetetu pomogli da se osjeća prihvaćeno i sigurno. Svaki bi roditelj trebao pronaći balans između vremena za sebe, odgoja svakog svojeg djeteta, posla i drugih obaveza.

Roditeljstvo je kompleksna i slojevita životna uloga svakog pojedinca, no roditelje nitko ne priprema za tu iznimno zahtjevnu ulogu. Ljubetić naglašava kako suvremeno društvo danas zahtijeva informiranoga roditelja koji posjeduje pedagoške kompetencije, određena znanja i vještine koje će dovesti do pozitivnih razvojnih rezultata djeteta. Kompetentnim roditeljem smatra se onaj roditelj „koi sebe doživljava kao osobu koja ima kontrolu nad svojim roditeljstvom i odnosom s djetetom te se dobro osjeća kao roditelj“ (Milanović i sur., 2000, 123). Dakle kompetentan roditelj trebao bi razmišljati o odgoju svog djeteta kao o izazovu koji može prihvatiti i za koji posjeduje potrebne vještine. Naglašava se kako kompetentan roditelj djetetu kontinuirano pruža važna životna zadovoljstva i osjećaje uspješnosti. Maleš i Kušević (2011) govore kako pedagoški kompetentan roditelj vješto koristi različite resurse, bilo osobne ili izvanjske, u vođenju djeteta u procesu djetetovog sazrijevanja. Pedagoške kompetencije roditelja podrazumijevaju obiteljske interakcije, osobito odnos roditelj i dijete o čijoj kvaliteti ovisi zadovoljstvo i sigurnost roditelja kao i uspješnost djeteta (Golombok, 2000., Ljubetić, 2007., Pećnik i Starc, 2010).

3.1. Tradicionalno roditeljstvo

Tradicionalni pogled na roditeljstvo odnosno na dijete i ulogu roditelja, određen je sustavom vrijednosti i odgojnim mjerama koje potiču poniznost djece. Dijete kao posebna osoba tj. njegova individualnost ne se priznaje i ne poštuje. Tradicionalna odgoj je karakterističan za vrijeme kada je prilagođavanje bez kritičkog mišljenja u društvu bila poželjna osobina za razvoj samog društva.

Jesper Juul jedan je od vodećih znanstvenika u ovom području te navodi da je obitelj stoljećima promatrana kao struktura moći u kojoj su muškarci imali moć nad ženama, a odrasli nad djecom. Ta je moć bila apsolutna te je zahvaćala društvene, političke i psihološke razine. Za one koji su se znali nositi i prilagoditi takvoj obitelji, ta je obitelj bila siguran temelj jer su samo za takvu obitelj znali. Tako su se stoljećima te društvene norme, vrijednosti i ponašanja prenosila s generacije na generaciju, a djeca su ih pasivno preuzimala.

Tradicionalni i suvremeni pogledi na roditeljstvo, a time i na dijete i njegovo socijaliziranje, dovode ponekad do zbunjenosti. Iako se radi o potpuno suprotnim tezama tradicionalnog i suvremenog roditeljstva, novije viđenje ne isključuje dobre strane odnosno aspekte tradicionalnog roditeljstva. To su primjerice odgovornost, vođenje, briga, poučavanje. Suvremeno viđenje roditeljstva na te vrijednosti dodaje one koje su ranije bile zanemarene, a pokazuju se važnima, to su ljubav, sigurnost i toplina, odnosno njegujuće ponašanje roditelja te osnaživanje djeteta i uvažavanje njegova mišljenja (Juul, 2018).

3.2. Suvremeno roditeljstvo

Ljubetić (2012) navodi da je temeljna zadaća roditelja oblikovati pedagoški kontekst u kojem će dijete rane i predškolske dobi moći zadovoljiti svoje primarne potrebe, no isto tako razviti i svoje potencijale. Ljubetić (2012) također naglašava kako dijete na taj način uči kako učiti, stječe kompetencije neophodne za uspješno trenutno i buduće djelovanje u društvu. Kompetentan roditelj stalno uči, a u isto vrijeme i djetetu omogućava učenje u skladu s njegovim razvojnim osobitostima. Mnogim roditeljima danas, problem predstavlja usklađivanje roditeljstva i rad izvan kuće, odnosno teško balansiraju između zahtjeva profesije i održavanja skladnog obiteljskog života, bore se sa pitanjem kako uskladiti radnu

i roditeljsku ulogu. Obitelj je prvo mjesto u kojem dijete uči i razvija svoje kompetencije. Međutim pred današnjom suvremenom obitelji nalaze se i mnogi izazovi. Zato je bitno rast i razvoj djece, koja u obitelji osnažuju svoje vlastito iskustvo, kompetencije i interakciju, shvatiti kao vlastiti razvoj tj. razvijati se i rasti zajedno s djetetom. Upravo kroz djecu roditelj dobiva povratnu informaciju o svojim roditeljskim kompetencijama. U kontekstu razvoja i stjecanja roditeljskih kompetencija važna su polazišta znanja, njihovi stavovi o vlastitim roditeljskim kompetencijama i vještine roditelja (Maleš i Kušević, 2011., Ljubetić 2012).

Juul i Jensen, (2010) naglašavaju kako svako dijete treba pažnju, strpljenje i vođenje odraslih te prilagođavanje njihovom ritmu života koji je sporiji od suvremenog načina života, a upravo zbog ubrzanog načina života promijenili su se i postupci odraslih osoba prema djeci. Do slabljenja odgojne funkcije suvremene obitelji dolazi zbog nestrpljenja, nepoznavanja i nerazumijevanja djetetovih individualnih i razvojnih potreba, kao i zbog dužeg roditeljskog izbivanja iz obitelji.

Suvremene znanstvene spoznaje o djetetovu razvoju i mogućnostima njegova odgoja i obrazovanja, promijenile su sliku o odgoju. Zbog toga se i uloga dječjih vrtića promijenila. Važno je partnerstvo roditelja i odgojitelja djece kroz razne individualne razgovore, svakodnevnu interakciju kod dolaska i odlaska djece iz vrtića, roditeljske sastanke i slično. To partnerstvo od velike je važnosti u odgoju djece jer je tada odgoj usmjeren na iste ishode. Partnerstvo vrtića s roditeljima i širom zajednicom jedno je od načela Nacionalnog kurikulumu za odgoj i obrazovanje (2015) gdje su roditelji ravnopravni partneri u odgojnoj ustanovi. Prema istom dokumentu važna je i obitelj u kojoj odrasta dijete jer obitelj i odgojna ustanova čine dva sustava važna za odgoj djece. Partnerstvo roditelja i odgojnih ustanova podiže razinu odgoja djece te isto tako omogućava kvalitetnije ishode za dijete, ali i razvoj roditeljskih kompetencija za roditelje. Partnerstvo obitelji, vrtića i zajednica od velike je važnosti za razvoj djece, kako bi se na što bolji način uskladio „odgoj“ kod kuće i u odgojno obrazovnoj ustanovi s obzirom da su ponekad djeca duže u odgojno obrazovnoj ustanovi nego kod kuće.

Suvremeno pojam roditeljstva shvaća ravnopravno roditeljstvo, dakle i majka i otac zajednički sudjeluju u odgoju djece. Zajednički donose odluke vezane uz djecu, fleksibilni su složni i odvajaju vrijeme za provođenje s djecom. S obzirom da u današnje vrijeme roditelji podosta rade, djeca većinu vremena provode u odgojno obrazovnoj ustanovi, pa kako je već i spomenuto, vrlo je bitno dio slobodnog vremena posvetiti vlastitoj djeci, zbog toga i postoje nove paradigme roditeljstva. S obzirom na to, ponekad i bračni život roditelja

nije idealan pa i u tome djelu treba poraditi i biti fleksibilan i spreman na kompromis. Prema tome postoje četiri bračne prilagodbe na rođenje djeteta: naglo opadanje bračne kvalitete, postepeno opadanje bračne kvalitete, nepromijenjena kvaliteta ili blagi porast kvalitete (Čudina- Obradović i Obradović, 2003).

Iznimno je važna zadaća roditelja ili odgojitelja koji pripremaju dijete na snalaženje u različitim životnim situacijama, a za isto je potrebno odgovoriti na djetetove potrebe u pravo vrijeme što se ostvaruje redovitom zajedničkom komunikacijom. Iz navedenog proizlazi značajan interes za obitelj, roditeljstvo, pedagošku kompetentnost roditelja mnoštva suvremenih autora čime se omogućilo praćenje obitelji i traženje načina pružanja podrške roditeljima (Pećnik, 2008, Gonzalez-Mena, 2009). Roditelj mijenja svoja ponašanja, stavove i vrijednosti kada osvijesti svoje postupke što rezultira traženjem drugačijih rješenja (prema Roopnarine i UweJaipaul, 2005).

3.3. Samohrano roditeljstvo

Kada govorimo o samohranom roditeljstvu, govorimo o obiteljima u kojima se nalazi samo jedan hranitelj u obitelji odnosno dijete živi samo s jednim roditeljem. Kod takvih roditelja javlja se i stres kao i kod djece. U takve obitelji spadaju i djeca koja zbog raznih razloga ne viđaju jednog od dva roditelja. Djeca samohranih roditelja koji se uspješno nose s izazovima života , bilo zbog vlastite snage ili podrške okoline, nisu u ništa većem riziku od mogućih emocionalnih smetnji od djece koja odrastaju uz oba roditelja. Ono što je u pozadini rizika za djecu koja odrastaju u jednoroditeljskoj obitelji je sljedeće:

- Veća količina stresa
- Društvena izolacija samohranog roditelja
- Lošije financijske prilike
- Manje slobodnog vremena koje samohrani roditelj može provesti s djetetom (Hetherington, 2014)

Samohranom roditelju može biti teško uskladiti obiteljske obaveze, posao i vrijeme koje će provesti s djecom, jer često mora obavljati više toga odjednom (prijevoz djece, slobodne

aktivnosti, posjete liječniku...). Upravo zbog toga je jako bitno da samohrani roditelj ne bude izoliran od društva već da u društvu nađe pomoć i podršku, ali i još je jedan od razloga za dobru komunikaciju i susrete i viđenja te dopuštanja pomoći drugog roditelja (Buljan Flander i Karlović, 2004).

Djeca u jednoroditeljskim obiteljima ponekad iznose teškoće zbog velike brige za roditelja s kojim žive. Taj roditelj se najčešće izolira od društva i svo svoje slobodno vrijeme posvećuje djetetu pa je vrlo često taj roditelj i nesretan i bezvoljan, što naravno dijete vidi i osjeća pa je i zabrinuto. Iako je preuzimanje djetetove odgovornosti prisutna i u drugim oblicima obiteljske zajednice, ipak je najveće opterećenje na onom djetetu koje raste u jednoroditeljskoj obitelji (Juul, 2006).

Kao i u obiteljima s oba roditelja, roditeljstvo u jednoroditeljskim obiteljima trebalo bi biti u najboljem interesu djeteta. Prema Pećnik i Starc (2010) to znači da ono počiva na četiri stupa roditeljskih vrijednosti:

- Njega koja označava brižno ponašanje te odgovara na djetetove primarne potrebe za ljubavlju, toplinom i sigurnošću
- Uvažavanje koje znači da se dijete poštuje i doživljava kao posebnu osobu
- Osnaživanje djeteta odnosi se na osnaživanje njegove samoefikasnosti , samokontrole i samopouzdanja
- Struktura i vodstvo omogućuju razvoj odgovornosti kod djece, pružajući osjećaj sigurnosti i predvidivosti.

Roditeljski postupci kojima djetetu pružamo strukturu i jasne granice jednako su važni aspekti roditeljstva kao i toplina, uvažavanje i poštivanje djeteta te jačanje djetetove vjere u sebe (Čudina- Obradović i Obradović, 2006).

3.4. Roditeljski odgojni stilovi

Roditeljski stilovi odnosno pristup i odgoj djece utječe na ponašanje djece i samim time prilagodbu djece društvenom životu. Svaki roditelj drugačiji postupa prema svojem djetetu, a vrlo je važno da li dijete poštuje dogovoreno te ima li postavljene granice u odgoju. Roditelji sve više gube kontrolu nad svojom djecom zbog sve veće zaposlenosti i sve manje vremena za vlastitu djecu. Roditeljstvo je danas puno više od samog odgoja djece. To je niz zadataka, procesa i pravila koje roditelji ostvaruju u kontaktu s djecom. Najvažnija zadaća roditelja jest brinuti se o djetetu, ne samo tjelesno već i na emocionalnoj razini i djeteta i samog sebe. Uloga roditelja podrazumijeva stalnu skrb i angažiranost oko djece. Važno je da roditelj svaki dan gradi vlastite roditeljske kompetencije, kako bi razvio svijest o odgoju te podigao odgoj djece na viši nivo, a sve za dobrobit djece. Stričević (2011) navodi da se roditeljstvo jača raznim programima roditeljstva.

Maccoby i Martin (1983 prema Čudina- Obradović i Obradović, 2006) navode kako roditelji u svom odgoju koriste četiri odgojna stila.

- *Autoritaran (strogi) odgojni stil*

U tom odgojnom stilu nema topline i emocionalne povezanosti roditelja i djece već roditelji imaju velike zahtjeve prema djeci te ih žele „naučiti“ samokontrolu i poslušnosti. Između djece i roditelja nema razgovora i dodatnih objašnjavanja. Ovaj odnos odnosi se na moć i superiornost roditelja, a najčešće monolog vode djeca a i roditelji. Djeca odgajana takvim odgojnim stilom često su bojažljiva, povučena, sklona su promjenama raspoloženja te teško sklapaju prijateljstva.

- *Autoritativan (dosljedan)*

Ovaj odgojni stil je demokratski – dosljedan stil i on je kombinacija emocionalne topline i čvrste kontrole. Autoritativan odgojni stil temelji se na postavljanju velikih zahtjeva prema djetetu od strane roditelja, određuju granice i provode kontrolu i nadzor, te također djetetu pružaju veliku toplinu, pažnju i potporu. Glavni odgojni ciljevi ovog odgojnog stila su razvijanje djetetove znatiželje, kreativnosti, sreće, motivacije i samostalnosti. Osnovni

odnos ovog stila je prihvaćanje, a prihvaća se i potiče dječja mašta, izražavanje osjećaja, te je roditeljska uloga savjetnička i motivirajuća, a ne nadzorna i kontrolirajuća, djetetu su postavljene granice i pravila te mu iste objasne i roditelji teže na dosljednosti a ne na popuštanju. Djeca koja žive u takvom okruženju spontana su, pristojnija, slobodno i samostalno izražavaju svoje mišljenje i emocije te prema tome djeluju manje poslušno i „odgojeno“ nego djeca koja žive u autoritarnom okruženju. Autorica Berk (2015) opisuje autoritativni stil kao topli i pažljivi odnos prema djetetu, roditelji su strpljivi i osjetljivi na potrebe djeteta te ih uočavaju i reagiraju na njih, a ne zanemaruju ih. Roditelji imaju razumne zahtjeve prema starosti i mogućnosti djeteta te ih dosljedno provode te ih putem razjasne i objasne (Berk, 2015). Davanje autonomije kod ovog roditeljskog odgojnog stila autorica Berk (2015) opisuje da roditelji daju djetetu da samostalno donosi odluke u skladu sa svojom spremnosti te mogućnostima, potiču dijete da promišlja te izražava svoje vlastite misli, osjećaje i želje, ako dođe do kakvih nesuglasica tada se roditelj i dijete upuštaju u zajedničko donošenje odluke, no samo kada je to moguće. Autoritativan roditelj uspostavlja ugodne, emocionalne i ispunjujuće odnose s djetetom, koji čine dijete blisko povezanim s roditeljem (Berk, 2015). Oni daju na važnosti komunikaciju s djetetom, međusobno se slušaju, uvažavaju i promišljaju te ju razvijaju poticanjem djeteta na samostalnim izražavanjem svojih emocija.

- *Permisivan (popustljiv)*

Popustljiv odgojni stil podrazumijeva prilike u kojima roditelji od djece traže malo i provode nad njima slabu kontrolu, ali im zato daju veliku toplinu i potporu. Takvi roditelji zadovoljavaju sve djetetove zahtjeve, ali ih slabo kontroliraju što kod djece stvara nesigurnost, nesnalaženje u granicama, što potiče impulsivno i agresivno ponašanje kod te iste djece. Dakle, djeca popustljivih roditelja donose odluke sama za sebe, iako za njih još uvijek nisu spremna, npr. o vremenu odlaska u krevet, kada će uzimati obroke, koliko će dugo gledati televiziju i slično. Takav odgojni stil kod djece razvijaju najčešće sreću i dobro raspoloženje djece, ali do trenutka kada se sve njima podređuje.

- *Indiferentan (zanemarujući)*

Zapuštajući odgojni stil temelji se na blagom nadzoru djeteta, na dijete se postavljaju mali zahtjevi, dijete nema nadzora, nema ni topline, potpore ni prevelike ljubavi. Emocionalno odbacivanje djece, nedostatak vremena i snage za brigu o djeci rezultat su djetetovog neprijateljstva i otpora prema roditeljima, te su zbog toga djeca u nemogućnosti steći socijalnu i društvenu kompetenciju i neuspješnija su u školi. Berk (2015) naziva zanemarujući stil roditeljstva indiferentnim, što znači da su roditelji kod takvog stila emocionalno neuključeni u odgoj svoje djece te su povučeni i ne sudjeluju previše u odgoju. Isto tako autorica navodi da roditelji prema svojoj djeci imaju malo ili nimalo zahtjeva te su ravnodušni prema djetetovu mišljenju, te donošenju njegovih odluka, stavova i iskazivanja emocija. Prema ovim tvrdnjama autora možemo zaključiti da je zanemarujući roditeljski stil popraćen emocionalnom hladnoćom i slabom kontrolom. Berk (2015) također ističe da su ti roditelji emocionalno distancirani, depresivni, obuzeti stresom u svom životu te imaju vrlo malo energije za svoje dijete. Međusobni odnosi dijete – roditelj ne postoje ili su vrlo malo prisutne, niska je razina razumijevanja, niska razina interesa za dijete te njegove aktivnosti, napredovanja i postignuća, nema pokazivanja ljubavi te roditelji ne provode vremena sa svojom djecom, kojoj je to itekako potrebno

4. OČINSTVO

Definicija očinstva jest obiteljsko pravni odnos oca i djeteta koji se temelji na biološkoj činjenici potjecanja djeteta od određenog muškarca. Muškarac može priznati očinstvo u upravnome postupku (pred matičarom ili centrom za socijalnu skrb) ili u oporuci, odnosno pred sudom (izvanparnični postupak). Očinstvo se upisuje u maticu rođenih djeteta kao temeljni upis. Muškarac koji je otac djeteta ima roditeljsku skrb i sva ostala prava prema djetetu (Hrvatska enciklopedija,2024).

Očevi koji nisu primarni skrbnici vlastitoj djeci odnosno oni koji ne žive s djecom slabije ispunjavaju svoju očinsku ulogu jer nemaju prilike puno boraviti s vlastitom djecom. Biološki otac djece ne treba nužno biti dobar odgojitelj svojoj djeci. O tome ovisi puno faktora kao što su majčina i očeva zaposlenost, količina slobodnog vremena itd. Očinstvo, kao i majčinstvo u suvremeno vrijeme ima obaveze i prava. Važno je da otac ima blizak i topao odnos s djecom kako bi djeca odrasla u emocionalno tople osobe (Delač Hrupelj i sur., 2000).

Kako dijete postaje starije tako je uloga oca u životu djece sve veća. Znanstveno je dokazano da otac treba i kćerima i sinovima međutim u procesu odrastanja sinova otac im služi kao model kojeg oponašaju. Uloga oca u odrastanju kćeri jest stvoriti samopouzdanje kod kćeri te stvaranju pozitivne slike o sebi kao ženi (Delač Hrupelj i sur., 2000).

Velika većina očeva koji ne žive s vlastitom djecom, a nisu u dobrim odnosima s bivšim partnericama, susreću se s problemom susreta i viđenja djece bez obzira na Obiteljski zakon, Sudske presude ili odluke Centara za socijalnu skrb.

Dolazi do velikih promjena u shvaćanju majčinstva i očinstva te su se današnja shvaćanja očinstva pomaknula s viđenja oca kao nekoga tko donosi novac i brine o prehranjivanju obitelji prema puno aktivnijoj ulozi u direktnoj njezi i brizi prema djetetu (Pernar, 2010). Suvremeni očevi, još se uvijek gotovo svugdje susreću s izazovima i preprekama (ekonomskim, psihološkim ili društvenim/kulturnim) iako su univerzalno prihvaćeni kao važni za razvoj i odgoj djeteta (Roopnarine, 2015, prema Tamis-LeMonda, 2015). Izazovi na koje nailaze često su povezani s društvenim, odnosno kulturnim shvaćanjem očinstva te su zbog toga obeshrabreni ili posramljeni u obavljanju svoje uloge. Zbog donedavnog mišljenja da očeva uključenost nije toliko bitna za razvoj djeteta, figura oca kao roditelja se

zanemarila, kako u znanstvenim istraživanjima, tako i u praksi (Cabrera i sur., 2000, prema Carpenter, 2002). Danas se smatra da su interakcije između oca i djeteta ključne za pravilan djetetov razvoj te smo svjedoci porasta znanstvenih istraživanja koja se bave upravo očevima.

4.1. Zapreke ostvarivanju očinstva

U današnjem društvu do neravnopravnosti dolazi već u braku, a žene se u društvu smatraju boljim roditeljima, pa je tako još uvijek i kod donošenja presuda o skrbništvu. Smatra se da majka ima veće sposobnosti za odgoj i njegu djeteta nego otac, a to smatra cijelo društvo. Prema Brajši (2009) do neravnopravnosti dolazi već u braku, kod rastave braka ta se neravnopravnosti još više produbljuje.

Otac u društvu ima ulogu emotivnog oslonca djetetu, dok majka brine o fiziološkim potrebama djeteta. Kod rastave braka otac i majka dijele vrijeme s djetetom, ali samo jedno od njih ima skrbništvo nad djetetom. Prilikom rastave braka roditelji imaju mogućnost dogovoriti skrbništvo u nadležnom Centru za socijalnu skrb. Ispunjenjem obrasca o osobnim podacima roditelja, djece, suglasnosti oca ili majke o primarnom skrbništvu, visini plaćanja alimentacije i susretima i viđenjima s djecom. Potpisom istog obrasca nakon dogovora, smatra se da je dogovor postignut. Međutim, otac ili majka se ponekad tog dogovora ne pridržavaju pa često cijeli slučaj završi na Sudskoj raspravi. Sud treba odrediti iste te parametre i donijeti sudsku presudu koja je zakonski priznata tj. valjanija od one donesene u Centru za socijalnu skrb.

Prema tim presudama očevi ili majke imaju određene susrete i viđenja s djecom pa je prema tome jedan od roditelja, a najčešće su to očevi, zakinut za vrijeme koje će provesti s djecom, iako Obiteljski zakon konstatira da su i majka i otac u ravnopravnom položaju (Raboteg- Šarić i sur., 2003). Svakako je olakotna okolnost ako se roditelji raziđu u dobrim odnosima i mogu se međusobno dogovarati za dobrobit djece i o susretima i viđenjima i o eventualno nastalim problemima oko djece, pa čak i o visini plaćanja alimentacije. Visina alimentacije ovisi o primanjima roditelja (koji nije primarni skrbnik), broju djece i dobi djece.

Dijete je genetski pola otac, a pola majka. U normalnom razvojnem procesu dijete idealizira roditelje i poistovjećuje se s njima. Takvom slikom roditelja dijete gradi pozitivnu sliku o sebi, znajući da ga roditelji vole, dijete uči voljeti sebe. Manipulirajući roditelj djetetu ocrnjuje i kritizira sliku drugog roditelja zbog preokupiranosti vlastitim stanjima, svojim problemima i zbog neriješenih partnerskih odnosa. Nije u stanju razdvojiti svoje potreba i osjećaje od djetetovih. Kroz poruku da je drugi roditelj loš, šalje se poruka da je loše pola djeteta pa je dijete u riziku da poništava polovicu sebe. Različita lica manipulacije djece u razvedenim brakovima (Warshak, 2008) su:

- Ružni komentari o drugom roditelju
- Vrijeđanje i obezvrjeđivanje drugog roditelja
- Lažne optužbe za zlostavljanje drugog roditelja
- Predstavljanje sebe idealnim, a drugog roditelja izrazito negativnim
- Ometanje ili zabrana susreta s članovima obitelji drugog roditelja
- Preuveličavanje i naglašavanje propusta drugog roditelja
- Izostavljanje pozitivnih priča, komentara i uspomena na drugog roditelja
- Poticanje na iskorištavanje drugog roditelja
- Organiziranje odlaska u kino, na predstavu i slično baš u vrijeme susreta s drugim roditeljem
- Pretjerano kontroliranje i zadiranje u vrijeme koje dijete provodi s drugim roditeljem
- Tužan izraz lica ili verbaliziranje tuge kada dijete odlazi drugom roditelju

Prema Bilić i suradnicima, (2012) krajnji oblik manipulacije djetetom je potpuno isključivanje jednog roditelja iz života djeteta, odnosno otuđivanje djeteta od roditelja. Pod utjecajem jednog roditelja dijete počinje apsolutno odbijati drugog roditelja i smatrati ga „lošim“, tvrditi da ga se boji, da nikad ništa dobro nije doživjelo s tim roditeljem. Razlog toga mogu biti razvojno neprimjerene, a često i lažne informacije kojima jedan roditelj izlaže dijete, primjerice da tata nikad za dijete nije brinuo, ne plaća alimentaciju, da je bio grub prema majci itd. Razlog otuđenja djeteta od roditelja može biti poticanje emocija mržnje,

straha i ljutnje prema drugom roditelju, koje dijete preuzima od roditelja s kojim živi. Odlaskom drugom roditelju, na osnovi ovih priča, dijete može smatrati da će svojim odlaskom razočarati roditelja s kojim živi pa često te susrete i viđenja zanemaruje i odbija. Postoje i puno suptilniji načini manipulacije djecom. Kada majka može djetetu navoditi da ih je otac ostavio zbog mlađe žene, pa otac kako mu majka uzima sav novac, pa šalju jedan drugome poruke preko djeteta. Dijete se dovodi u konflikt lojalnosti koji ne zna razriješiti. Kako bi dijete „preživjelo“ ulazi u savez s roditeljem s kojim živi. Taj savez je ne zdrav za dijete. Manipulacija djecom oblik je emocionalnog zlostavljanja i zanemarivanja emocionalnih potreba djeteta. Posljedice takvog ponašanja roditelja, možda se neće vidjeti odmah, ali će dijete u adolescentskoj dobi razviti nekakve emocionalne smetnje.

Posljedice manipulacije djecom (Lowenstein, 2002):

- Ljutnja prema roditelju s kojim dijete ne živi
- Gubitak kontrole u ponašanju
- Gubitak vjere u sebe i samopoštovanje
- Strah od odvajanja od roditelja s kojim dijete živi
- Razvijanje fobija i strahova
- Depresivnost i suicidalnost
- Poremećaji spavanja
- Poremećaji u prehrani
- Teškoće učenja
- Zloupotreba sredstava ovisnosti
- Autodestruktivno ponašanje
- Opsesivno- kompulzivno ponašanje
- Anksioznost, panični napadaji
- Problemi seksualnog podrijetla

- Slabi vršnjački odnosi
- Pretjerani osjećaj krivnje

5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

5.1. Sudionici i postupak istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je saznati kako, gdje i na koje načine očevi koji ne žive sa svojom djecom tu djecu viđaju, imaju li se kome obratiti ukoliko im je potrebna podrška te koliku ulogu u susretima i viđenjima imaju njihove majke. Istraživanje je provedeno metodom intervjua na 10 sudionika. Sudionici su bili očevi koji ne žive sa svojom djecom. Sudionici istraživanja imaju djecu u dobi od 2-14 godina. Od 10 sudionika, njih troje ima po dvoje djece, a njih sedmero po jedno dijete.

Intervju se sastojao od šest pitanja iz kojih se moglo saznati mišljenje sudionika o legislativi, susretima i viđenjima s djecom, odnosima s bivšom partnericom te kako provode vrijeme s djecom. Svaki intervju trajao je između 15 i 20 minuta, a sudionici su rado odgovorili na sva pitanja. Uz pristanak sudionika, odgovori iz intervjua su snimljeni. Svi sudionici su dobrovoljno pristali biti intervjuirani. Intervjui su se provodili individualno i u prisutnosti samo sudionika i osobe koja je intervjuirala.

6. REZULTATI

Od deset sudionika, njih četvero uopće ne viđa vlastitu djecu, ali ne jer to ne žele već jer im je uskraćeno od strane majki te djece. Troje očeva viđa djecu bez problema, a s majkama svoje djece su u korektnim odnosima, što znači da se s njima dogovaraju oko susreta s djecom i da oboje to rade za dobrobit njihove djece.

„Dijete ne viđam uopće iako u sudskoj presudi jasno stoji da mogu viđati dijete svaki drugi vikend od subote u 12 sati do nedjelje u 17 sati. Dijete ne viđam jer je s majkom odselilo u inozemstvo za koje ja nisam dao pristanak već je isti pristanak potpisao nadležni Centar za socijalnu skrb pod izlikom da je to za dobrobit obitelji. Tada je majka trebala javljati kada dolazi s djetetom kući kako bih ga mogao viđati, međutim unazad 5 godina ja nisam dobio niti jednu poruku, a niti odgovor na moje pozive i poruke kada mogu vidjeti dijete.“ (Sudionik 1)

„Sudska presuda bila je da prvih 4 mj. Dijete viđam u igraonici koju sam odaberem uz prisutstvo majke, a tada jednom tjedno po 2 sata kroz tjedan. Viđao sam dijete kada je s njime dolazila majka, ali kada sam trebao dijete voziti kod sebe kući, naišao sam na otpor gdje je majka držala dijete u krilu i jasno mi dala do znanja da dijete neće ići nikuda. U takvoj sam situaciji bio 3 puta i sada dijete ne viđam uopće.“ (Sudionik 5)

„Dijete viđam u dogovoru s njime. S majkom djeteta sam u dobrom odnosu tako da dijete dolazi kod mene kad god poželi. Znamo otići u kino, odlazi sa mnom na ljetovanja i zimovanja, a redovito posjećuje i moje roditelje.“ (Sudionik 2)

Na pitanje je: „Što biste promijenili kod susreta i viđenja s djecom?“, očevi su imali različite odgovore, ali od njih deset, sedmorica ispitanika ne bi mijenjala ništa, dok ostalima fali podrške, pomoći, a vrlo često i empatije. Većina ispitanika se javljala za pomoć Centru za socijalnu skrb kod problema sa susretima s djecom, ali niti jedan od ispitanika nije dobio pomoć.

„Volio bih da mi ponekad netko u nadležnom Centru za socijalnu skrb objasni zašto ja sad više zbog njih ne viđam svoje dijete i što ja mogu poduzeti sad kada majka mojeg djeteta već par godina ne odgovara na moje poruke, pozive, zanima me prema kojim kriterijima Centar za socijalnu skrb određuje što je za dobrobit obitelji, potpisujući dokument koji ja nisam htio i o tome me nitko nije ni obavijestio. „ (Sudionik 1)

„Promijenio bih cijeli sustav sudstva u vezi određivanja susreta i viđenja. Teško je kada imaš sudsku presudu i Zakon na svojoj strani, ali se nažalost nemaš kome požaliti, jedan savjet koji sam dobio u nadležnom Centru za socijalnu skrb jest da zovem policiju ukoliko mi majka ne želi dati dijete. Ne želim da to prolazi i gleda moje dijete pa prema tome nikada to nisam ni napravio.“ (Sudionik 8)

„Iako viđam dijete redovito, s obzirom da smo prije živjeli u istom kućanstvu, teško mi je priviknuti se na činjenicu da dijete više ne živi sa mnom i volio bih ga još češće viđati.“ (Sudionik 10)

Raspravljajući o nedostacima sudskih odluka ili odluka Centara za socijalnu skrb o susretima i viđenjima s ocem, ispitanici su navodili razne nedostatke poput premalo vremena za susrete i viđenja, nepridržavanja sudskih odluka, sustav podlošan majkama i dodjela dopuštenja Centra za socijalnu skrb za preseljenje djeteta u inozemstvo s majkom iako je otac to odbio.

„Mijenjao bih sve. Ja sam bio doveden čak u situaciju, prije nego je moje dijete odselilo u inozemstvo, da je moja bivša partnerica jednog vikenda popodne kada je prema sudskoj odluci bilo moje vrijeme za susret s djetetom, doletjela nasilno u moju kuću, pogurnula moga oca i fizički oduzela dijete iz moga naručja jer se ona zaželjela djeteta. Na cijelu tu situaciju nitko od nadležnih nije reagirao. Osjećam se jadno i nezaštićeno zakonom. Svjestan sam da je moj odnos sa djetetom trajno i teško narušen i teško da ćemo to ikada moći nadoknaditi.“ (Sudionik 1)

„Volio bih da se naše sudstvo i Centri za socijalnu skrb udruže i da dođu na teren i popričaju s obiteljima, uvide „problem“, kao što je trenutno moj, pa da mi netko onda kaže da je uredu blatiti drugog roditelja djetetu.“ (Sudionik 6)

„Mijenjao bih cijeli sustav jer je cijeli sustav podložan majkama. Više sam puta tražio pomoć i savjet što i kako napraviti, ali ništa konkretno osim poziva policije nisam dobio. Smatram da je majka mojeg djeteta zbilja zaštićena svim pravima, a ja sam samo osoba koja ima sve zakonski na papiru i plaća alimentaciju redovito međutim svoje pravo na susrete i viđenja ne mogu ostvarivati.“ (Sudionik 9)

Iz pitanja koje je glasilo: „Smatrate li da ste kao otac zakinuti u odgoju i obrazovanju vlastite djece i u kojim stvarima/situacijama?“, može se iščitati da je svih deset sudionika u nečemu zakinuto. Najčešće su zakinuti u susretima i viđenjima s djecom, oni koji i viđaju svoju djecu, viđaju ih premalo, a nažalost pojedini, točnije njih četvero djecu ne viđa uopće zbog majki djece koje te susrete i viđenja sprječavaju. Jedan sudionik od njih deset smatra da nije u ničemu zakinut jer je s bivšom partnericom u dobrim odnosima i u svakodnevnom su kontaktu u vezi djeteta.

„Itekako sam zakinut. Smatram da svoj odnos s djecom više ne mogu popraviti jer ih uopće ne viđam, a ne viđa ih ni cijela moja obitelj što nas jako žalosti. Propustio sam već puno toga u životu svoje djece, a mislim da će oni jednoga dana misliti da nikada nisam ni pitao za njih.“ (Sudionik 2)

„Zakinut sam u svemu. Do nedavno nisam znao ni da moje dijete pohađa vrtić, nije mi jasno kako je bilo upisano bez mog pristanka. Propustio sam već jako puno toga, nemam emocionalnu vezu s djetetom i to me najviše boli.“ (Sudionik 7)

„Nemam nikakve kontakte ni viđenja s djetetom, naravno da sam zakinut. Prošle godine dijete je primilo Prvu Sv. Pričest, a ja sam to vidio samo na fotografiji koju mi je poslao prijatelj. Prvi dan škole, sve priredbe, sve probleme (njegove), nedoumice, sve sam propustio.“ (Sudionik 8)

Sudionici su također podijelili svoja iskustva sa nadležnim centrom za socijalnu skrb. Svaki sudionik imao je neko od negativnih iskustva. Jedan od sudionika čak je i optužio nadležni Centar za socijalnu skrb da je ne objektivan u donošenju odluka jer je saznao da je zaposlenica zadužena za njihov slučaj prijateljica njegove bivše partnerice pa je prema tome i bila pristrana odnosno nije bila objektivna i profesionalna.

„Radio sam sve po njihovim direktivama. Od početka rastave braka, još niti jednom djecu nisam vidio. Polazio sam i tečajeve za očeve prema njihovom naputku, a prije sam živio sa svojim djetetom 3 godine. Apsurdna situacija i ne vjerujem im ništa.“ (Sudionik 3)

„Ne znam uopće što bih odgovorio. S bivšom partnericom išao sam kod njih oko dogovora za skrbništvo, alimentaciju, susrete i viđenja i sve smo tamo lijepo dogovorili, da bi me zvali kroz par mjeseci da je majka bila natjerana s moje strane to potpisati, kada sam jasno rekao da su bili prisutni i da su uvidjeli da je majka dobrovoljno sama to potpisala, dobio sam pomalo bezobrazan odgovor i spuštanje slušalice. Njih bi sve izmijenio tamo, smatram da su pristrani i neprofesionalni.“ (Sudionik 6)

„S obzirom na to da zbog njihove odluke dijete ne viđam uopće, poduzeo sam neke korake protiv njih kada sam saznao da je djelatnica koja je vodila naš slučaj zajedno sa

mojom bivšom partnericom polazila srednju školu i da su se vjerojatno vukle sve moguće „veze“ da se taj potpis za pristanak preseljenja djeteta ostvari. Kada sam se došao požaliti da mi majka ne javlja kad mi je dijete kod kuće ni tada nisu mogli ništa učiniti. Onda se i ja pitam koji je cilj i smisao tog CZSS?!“ (Sudionik 10)

7. ZAKLJUČAK

Novim paradigmama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te suvremenim roditeljstvom, mijenjaju se i obitelji te roditeljstvo. Kao što je i napomenuto, majke su još uvijek te koje u društvu nose status odgojitelja djece odnosno brinu i fiziološkim potrebama djece, dok su očevi eventualno samo emocionalna potpora majkama i djeci.

Iz provedenog istraživanja moguće je zaključiti kako je u današnje vrijeme teško postići ravnopravnost roditeljstva. Sudionici smatraju da su nadležni Centri za socijalnu skrb i Sudovi u donošenju sudskih presuda više naklonjeni majkama nego očevima jer smatraju da im majka više treba te da im može pružiti bolju njegu.

Ovakav pristup dovodi do isključenosti očeva iz odgoju djece vjerojatno zbog ograničenog vremena za susrete i viđenja s djecom. Iz intervjuja je vidljivo da velika većina očeva svoju djecu čak ni ne viđa, iako ima sudsku presudu u kojoj je vidljivo da su susreti i viđenja doneseni. Očevi istraživanju navode da su tražili pomoć i obraćali se i Centru za socijalnu skrb, ali bezuspješno. Vođenje sudskog procesa je dugotrajan i skup postupak. Zbog dugotrajnosti postupka, očevi zaključuju da bi po završetku istog, njihovi odnosi s vlastitom djecom već bili teško i trajno poremećeni.

Društvo bi trebalo osigurati dobrobit djece te osigurati susrete i viđenja s roditeljima.

8. LITERATURA

- Brajša, P. (2009). *Brak i obitelj iz drugoga kuta*. Glas Koncila. Zagreb
- Cvrtnjak, I., Miljević-Ričički, R. (2013). *Očevi nekad i danas*. *Život i škola* (1), 113 – 119.
- Obradović, J., i Čudina- Obradović. M. (2003). Potpora roditeljstvu: izazovi i mogućnosti. *Revija za socijalnu politiku*, 10(1). 45-68.
- Čudina-Obradović, M., Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Golden marketing.
- Delač Hrupelj, J., Miljković, D., Lugomer Armando, G. i suradnici (2000). *Lijepo je biti roditelj: priručnik za roditelje i djecu*. Creativa.
- Dumas, J. E. (1999). *Psychopathologie de l'enfant et de l'adolescent*. De Boeck Université.
- Juul, J. (2016). *Kako biti vođa vučjeg čopora*. Naklada OceanMore.
- Klarin, M. (2006). *Razvoj djece u socijalnom kontekstu – roditelji, vršnjaci, učitelji kontekst razvoja djeteta*. Naklada Slap.
- Ljubetić, M. (2007). *Biti kompetentan roditelj*. Zagreb: MALI PROFESOR d.o.o.
- Ljubetić, M. (2012). *Nosi li dobre roditelje roda?!* Profil.
- Maleš, D. i Kušević B. (2011). Nova paradigma obiteljskog odgoja. U: D. Maleš (ur). *Nove paradigme ranoga odgoja* (str. 41-66). Odsjek za pedagogiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Maleš, D. (2012). Obitelj i obiteljski odgoj u
suvremenim uvjetima.

Dijete, vrtić, obitelj, 18(67), 13-15.

Nimac, D. (2010). (Ne)mogućnosti tradicijske obitelji u
suvremenom društvu. *Obnovljeni život*, 65(1),23-35

Obiteljski zakon. (2015). Republika Hrvatska

Pahić, T., Miljević-Riđički, R. (2014). The portrait of mothers and
fathers in Croatian daily newspapers and in magazines for parents:
Today and twenty years ago. *Croatian journal Of education*, 16(2), 93-107.

Pećnik, N., Starc, B. (2010). *Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i
podrška roditeljima najmlađe djece*. Ured UNICEF-a za Hrvatsku

Raboteg-Šarić, Z. , Pećnik, N., Josipović, V. (2003). *Jednoroditeljske
obitelji: osobni doživljaj i stavovi okoline*. Državni zavod za
zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.

Ujedinjeni narodi. (1989). *Konvencija o pravima djeteta*. Ujedinjeni
narodi.

Mrežne stranice

„Hrvatska online enciklopedija“

[očinstvo - Hrvatska enciklopedija](#)

„Hrvatska udruga za ravnopravno roditeljstvo“

[Hrvatska udruga za ravnopravno roditeljstvo – HURR \(ravnopravno-
roditeljstvo.com\)](#)

ŽIVOTOPIS PRISTUPNIKA

Zovem se Jana Lepen. Rođena sam 11.07.1996. godine u Čakovcu. Nakon završene Gimnazije Josipa Slavenskog u Čakovcu, upisala sam preddiplomski studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje odsjek Čakovec i uspješno ga završila u rujnu 2021. godine. Nakon toga sam stažirala godinu dana u Dječjem vrtiću Fijolica u Prelogu, gdje danas i radim. U siječnju 2023. godine položila sam stručni ispit za odgojitelja djece rane i predškolske dobi. U rujnu 2022. godine upisala sam diplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Čakovcu kako bi produbila svoja praktična i teoretska znanja te napredovala u struci.

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

kojom ja, Jana Lepen, studentica Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, smjer Rani i predškolski odgoj i obrazovanje, diplomski studij, kao autorica diplomskog rada s naslovom:

ULOGA OČEVA U ŽIVOTU DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI,

izjavljujem da sam diplomski rad izradila samostalno pod mentorstvom izv. prof. dr. sc. Adrijane Višnjic Jevtić. Tuđe teorije, stavove, spoznaje, zaključke i zakonitosti sam izravno ili parafrazirajući navela u radu i povezala s korištenim bibliografskim jedinicama sukladno odredbama Pravilnika o diplomskom radu Učiteljskog fakulteta u Zagrebu.

Studentica:

Jana Lepen

2. godina diplomskog studija Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja